

СТАНОВИЩЕ

от проф. д.пс.н. Павел Ангелов Александров

Относно: дисертационен труд на тема: „Психологически подходи при обучението на деца със затруднения в комуникациите (аутистичен спектър)“

Автор: ас. Мартин Светославов Джуров, ВСУ „Черноризец Храбър“.

Мартин Джуров е написал и представил за защита дисертационен труд, който директно може да бъде дефиниран като успешен отговор на една научна провокация към възможностите на психологията да обясни едно сложно и тероризиращо живота на множество деца явление – аутизма. Строго казано става дума за спектъра, в който се разполага и разгръща у различните индивиди този феномен.

Като сравнявам това, което е писано за аутизма, и това, което е написал Мартин Джуров, предварително мога да оценя дисертационния труд като монографично изследване, което заслужава висока оценка.

Известно е, че този проблем все още не е получил успешно теоретично и практическо решение и по категоричен начин оправдава присъствието на докторанта на тази кретивна територия. Не е необходимо човек да се вглежда в темата, за да стане ясно, че е излишно да обосноваваме нейната ценност.

Дисертационният труд е изпълнен като класическо теоретично и експериментално изследване с адекватна на проблема методологическа и литературна база и най-вече с приносни ориентации и изводи от безспорно естество. Научната стойност на

този труд е усилен с достатъчно публикации по темата, както и с други публикации, които маркират доказано науно присъствие на докторанта в психологическата наука. Той мисли и пише на модерен и незагубил истините на опита и миналото професионален език.

В един културно реализиран анализ на съществуващите гледни точки относно аутизма докторантът е привлякар, наред с емпиричните факти като инструмент, и своя личен опит за по-дълбоко осмисляне на спектъра на аутизма. Разбира се, и за осмисляне на неговата причинност върху когнитивното и личностното функциониране на детето. Казвам това не само да подчертая психологическата компетентност на докторанта в сферата на аутизма, но и да покажа необходимостта от присъствието на инструментален опит за филтриране на индивидуалността на аутизма. Тази позиция не всеки изследовател притежава, но в изследването на докторанта тя има цената на опит, който твърдо верифицира повече от изводите. В този смисъл теоретичната част на работата е издържана ориентация за синтез на научни принципи с конкретни действия и възприятие. Грубо казано, втора глава на работата е илюстрация на единството между теория и изследователски метод, което позволява на Мартин Джуров да стигне до важни прозрения, едно от които е доста впечатляващо. Отнася се до факта, че в обучението на аутистичните деца е възможна и задължителна трансформацията на знанието в умение – механизъм, който се поддава трудно на изследване. Казвам тази „подробност“, за да подчертая равнището, на което се мисли в тази дисертация, и сложността на явленията и понятията които се обсъждат.

Особено място в логическата структура на дисертацията заема емпиричната част. Тук е манифестирана проверка на истинността на възможни индивидуални подходи за работата с деца от различен спектър на аутизма. Повече не може и да се иска. Получените данни и съпътстващият анализ разширяват сериозно полето на познанието

в тази област, а от друга страна, откриват възможности за рационализация на възпитателната и корекционна практика.

Като приемам за достоверни формулираните приноси от самия кандидат, държа да подчертая, че изключително ценен е опитът за индивидуализация на подхода към аутистичното дете, защото инфрапсихичната структура на всеки индивид е уникална. По тази причина аутистичното дете не може да се интерпретира и обучава чрез общ модел. Това е пробив в диференциалната психология на аутистичното познание.

Не е без значение, особено за теорията, обогатяването на аутистичния спектър с нови характеристики и в хармония с това идеите за усъвършенстване на диагностиката и обучението. Само тези два приноса са пределно достатъчни, за да се присъди на докторанта научната и образователна степен „доктор“.

В заключение научната ценност на дисертационния труд, възможностите на докторанта да прави наука в психологията и психоморалната му изграденост като човек ми позволяват твърдо да заявя, че подкрепям и давам гласа си за присъждане на Мартин Джуров на научната и образователна степен „доктор“.

05.05.2011 г.

ПОДПИС:

гр. София,

(проф. д.пс.н. П. Александров)